

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY

international scientific conference

MINTAQANING INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION FAOLIYATNING AHAMIYATI

Gulyamov Ulugbek Gafurovich

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti

Namangan filiali, Iqtisodiyot kafedrası v.b. dotsenti

ulugbekgulyamov88@gmail.com

***Annotatsiya.** Maqolada innovatsion faoliyatning mintaq investitsion faolligiga ta'sir etish mexanizmlari tahlil qilinadi. Adabiyotlar sharhi va qiyosiy tahlil asosida texnologik yangilanish, ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish hamda korxonalar hamkorligining investitsiya qarorlaridagi o'rni yoritiladi. O'zbekistonning Global innovatsion indeksdagi ko'rsatkichlari asosida innovatsion resurslarni amaliy natijalarga aylantirish masalasi muhokama qilinadi. Hududiy ixtisoslashuvga mos loyihalarni tanlash, bosqichli moliyalashtirish va natijalar monitoringini takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqiladi. Innovatsiyalarning investitsion samarasi infratuzilma, kadrlar malakasi va bozor talabiga bog'liqligi ta'kidlanadi.*

***Kalit so'zlar:** mintaq, investitsion faollik, innovatsion faoliyat, texnologiyalar transferi, tijoratlashtirish, inson kapitali, innovatsion infratuzilma, hududiy rivojlanish.*

***Аннотация.** В статье анализируются механизмы влияния инновационной деятельности на инвестиционную активность региона. На основе обзора литературы и сравнительного анализа раскрывается роль технологического обновления, коммерциализации научных разработок и сотрудничества предприятий в принятии инвестиционных решений. Показатели Узбекистана в Глобальном инновационном индексе рассматриваются в контексте преобразования инновационных ресурсов*

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY international scientific conference

в практические результаты. Предлагаются меры по отбору проектов с учётом региональной специализации, поэтапному финансированию и совершенствованию мониторинга результатов. Подчёркивается зависимость инвестиционного эффекта инноваций от инфраструктуры, квалификации кадров и рыночного спроса.

Ключевые слова: *регион, инвестиционная активность, инновационная деятельность, трансфер технологий, коммерциализация, человеческий капитал, инновационная инфраструктура, региональное развитие.*

Abstract. *The article examines how innovation activity influences regional investment activity. A literature review and comparative analysis explain the role of technological upgrading, research commercialization, and cooperation among enterprises in investment decisions. Uzbekistan's Global Innovation Index indicators are discussed in relation to the conversion of innovation inputs into practical outcomes. The article proposes measures for selecting projects that match regional specialization, financing them in stages, and improving performance monitoring. It emphasizes that the investment effects of innovation depend on infrastructure, workforce skills, and market demand.*

Keywords: *region, investment activity, innovation activity, technology transfer, commercialization, human capital, innovation infrastructure, regional development.*

Kirish

Mintaqada investitsion faollikning oshishi yangi ishlab chiqarish quvvatlari, ish o'rinlari va mahalliy daromad manbalarining shakllanishi bilan bog'liq. Biroq kapital qo'yilmalar hajmining o'sishi o'z-o'zidan yuqori unumdorlikni ta'minlamaydi. Investitsiyalar qanday texnologiyalarga

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY international scientific conference

yoʻnaltirilishi, korxonalar yangi bilimlarni qay darajada oʻzlashtirishi va ishlab chiqarilgan mahsulotga talab mavjudligi ham muhimdir. Shu jihatdan innovatsion faoliyat hududning mavjud resurslaridan samaraliroq foydalanish va investorlar uchun yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratish vositasi hisoblanadi.

Investitsion jozibadorlik hududda kapital joylashtirish uchun mavjud sharoitlarni ifodalasa, investitsion faollik ushbu imkoniyatlarning amaliy loyihalar va kapital oqimlariga aylanishini tavsiflaydi. Binobarin, qulay muhitni shakllantirish bilan birga, moliyalashtirishga tayyor va bozor ehtiyojiga mos loyihalar taklifini koʻpaytirish zarur. Innovatsion faoliyat aynan shu jarayonda yangi mahsulot, takomillashtirilgan ishlab chiqarish usuli va xizmatlarni yaratishga xizmat qiladi.

Oʻzbekistonda “Innovatsion faoliyat toʻgʻrisida”gi OʻRQ-630-son Qonun innovatsion infratuzilma, texnologiyalar transferi, ishlanmalarni tijoratlashtirish va ularni moliyalashtirishning huquqiy asoslarini belgilaydi [1]. Mazkur maqolaning maqsadi innovatsion faoliyatning mintaqa investitsion faolligiga taʼsir yoʻllarini ochib berish hamda hududiy sharoitlarga mos amaliy takliflarni shakllantirishdan iborat.

Tadqiqot yondashuvi

Tadqiqotda adabiyotlar sharhi, qiyosiy va mantiqiy tahlil usullaridan foydalanildi. OECDning innovatsiyalarni oʻlchash yondashuvi, Jahon bankining korxonalar salohiyati haqidagi tadqiqoti hamda WIPOning Oʻzbekiston boʻyicha 2025-yilgi maʼlumotlari tahlil uchun asos boʻldi. Ish nazariy-tahliliy xarakterga ega; milliy reyting koʻrsatkichlari hududlar kesimidagi sababiy taʼsirni oʻlchash uchun qoʻllanilmaydi.

Innovatsion faoliyatning investitsion taʼsir mexanizmlari

OECD va Eurostatning Oslo qoʻllanmasida biznes innovatsiyasi korxonaning avvalgi mahsuloti yoki jarayonidan sezilarli farq qiladigan hamda bozorga chiqarilgan mahsulot yoki amalda qoʻllanilgan biznes jarayoni sifatida

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY

international scientific conference

izohlanadi [2]. Demak, investitsion natijani baholashda g'oya va patentlar soni bilan bir qatorda ularning amaliy qo'llanilishi ham hisobga olinishi kerak. Mintaqa uchun yangilik boshqa mamlakatda mavjud texnologiyani mahalliy sharoitga moslashtirish orqali ham yuzaga kelishi mumkin.

Innovatsiyalarning birinchi ta'sir yo'li ishlab chiqarish samaradorligining o'zgarishidir. Masalan, energiya sarfini nazorat qiluvchi tizim yoki sifatni avtomatik tekshirish uskunasi mahsulot birligiga to'g'ri keladigan xarajatlarni kamaytirishi mumkin. Xarajatlar tejalishi kutilayotgan pul oqimini yaxshilab, ishlab chiqarishni kengaytirishga qiziqishni oshiradi. Bunda uskuna narxi, uni o'rnatish, xodimlarni o'qitish va texnik xizmat xarajatlari birgalikda hisoblanishi lozim. Aks holda texnologik afzallikning o'zi loyihaning iqtisodiy samaradorligini tasdiqlamaydi.

Ikkinchi ta'sir yo'li yangi bozorlar va mahsulot segmentlarining shakllanishidir. Mahsulotning sifati, funksiyasi yoki yetkazib berish usuli yaxshilanganda korxona yangi xaridorlar bilan ishlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bunday imkoniyat ishlab chiqarish, saqlash, logistika va xizmat ko'rsatishga qo'shimcha investitsiya talabini yaratadi. Masalan, agrar hududda mahsulotni qayta ishlash va saqlash texnologiyalarini takomillashtirish mahalliy xomashyoning qo'shilgan qiymatini oshirishga xizmat qilishi mumkin. Buning uchun xaridor talabi, standartlar va sotish kanallari loyiha boshidayoq tekshirilishi zarur.

Uchinchi ta'sir yo'li hududdagi korxonalar, oliy ta'lim muassasalari va ilmiy tashkilotlar hamkorligidir. Umumiy laboratoriya, sinov uskunolari yoki muhandislik xizmatlaridan foydalanish kichik korxonalar uchun texnologiyani joriy etish xarajatlarini kamaytirishi mumkin. Yetkazib beruvchilarning yangi sifat talablariga moslashuvi esa yirik loyiha atrofida qo'shimcha investitsiya tashabbuslarini yuzaga keltiradi. Bu jarayonda intellektual mulk huquqi,

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY

international scientific conference

natijalardan foydalanish tartibi va tomonlarning xarajatlari oldindan kelishilishi hamkorlikning davomiyligini ta'minlaydi.

Innovatsion loyihalarda texnologik yechimning ishlashi, bozor talabi va investitsiyaning qoplanish muddati yuzasidan noaniqlik bo'ladi. X. Cirera va W. Maloney tadqiqotida yangi texnologiyalardan samara olish korxonalarining boshqaruv qobiliyatlari hamda ularni to'ldiruvchi inson va jismoniy kapitalga bog'liqligi ko'rsatiladi [3]. Mazkur xulosadan kelib chiqib, hududiy dasturlarda uskunalarni moliyalashtirishni xodimlar tayyorgarligi va boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish bilan bog'lash maqsadga muvofiq.

Innovatsion faoliyatning investitsion ta'sir yo'nalishlari va natijani baholash ko'rsatkichlari 1-jadvalda umumlashtirilgan.

1-jadval.

Innovatsion faoliyatning investitsion faollikka ta'sir yo'nalishlari

Innovatsion yo'nalish	Investitsion faollikka kutiladigan ta'sir	Natijani baholash ko'rsatkichi
Texnologik yangilanish	Tannarx pasayishi ishlab chiqarishni kengaytirishga qiziqishni oshiradi	Mahsulot birligi tannarxining o'zgarishi, %
Yangi mahsulotlarni joriy etish	Yangi bozorlar qo'shimcha investitsiya talabini yaratadi	Yangi mahsulotlar savdosining jami savdodagi ulushi, %
Ilmiy hamkorlik va texnologiyalar transferi	Tijoratlashtirishga tayyor loyihalar taklifi ko'payadi	Tijoratlashtirilgan ishlanmalar soni, ta
Xodimlar malakasi va boshqaruvni rivojlantirish	Texnologiyalarni o'zlashtirish yaxshilanib, loyiha xatarlari kamayadi	Bir xodimga to'g'ri keladigan qo'shilgan qiymat, so'm

Manba: [2; 3] asosida muallif tomonidan umumlashtirilgan.

Ko'rsatkichlar jalb etilgan xususiy investitsiyalar hajmi bilan birgalikda baholanadi.

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY international scientific conference

WIPOning 2025-yilgi Global innovatsion indeksida O'zbekiston 139 ta iqtisodiyot orasida 79-o'rinni egallagan. Innovatsion resurslar bo'yicha mamlakat 69-o'rinda, innovatsion natijalar bo'yicha 92-o'rinda qayd etilgan [4]. Ushbu nisbat resurslarning amaliy natijaga aylanishini alohida tahlil qilish zarurligiga ishora qiladi. Reyting o'rinlari orasidagi farq samaradorlikning foizdagi o'lchovi emas; milliy ko'rsatkichlar alohida viloyatdagi holatni bevosita tavsiflamaydi. Shunga qaramay, ular hududiy siyosatda tijoratlashtirish va korxonalar salohiyatiga e'tiborni kuchaytirish uchun tahliliy asos bo'la oladi.

Hududiy ixtisoslashuvga mos loyihalarni tanlash taklif etiladi. Buning uchun mintaqadagi korxonalarning texnologik muammolari, mutaxassislar mavjudligi va bozor talabi birgalikda o'rganilishi kerak. Masalan, to'qimachilikda suv va energiya tejamkorligi, qishloq xo'jaligida saqlash va qayta ishlash, xizmatlar sohasida raqamli buyurtma hamda hisob-kitob tizimlari ustuvor yo'nalish sifatida baholanishi mumkin. Yakuniy tanlov mahalliy korxonalarning aniq ehtiyoji va loyiha hisob-kitoblariga tayanishi lozim.

Ilmiy ishlanmalarni investitsiya loyihasiga aylantirish uchun universitetlar va korxonalar o'rtasida amaliy buyurtmalar mexanizmini rivojlantirish zarur. Korxona hal etilishi kerak bo'lgan muammoni belgilaydi, tadqiqot guruhi yechimni ishlab chiqadi, sinov natijasi esa keyingi moliyalashtirish uchun asos bo'ladi. Texnologiyalar transferi markazlari texnik tavsif, bozor tahlili, intellektual mulk va xarajatlar haqidagi ma'lumotlarni yagona loyiha hujjatlariga jamlashda ko'maklashishi mumkin.

Moliyalashtirishni loyiha tayyorlik darajasiga moslashtirish maqsadga muvofiq. Dastlabki tadqiqot va tajriba namunasini grant yoki korxonaning o'z mablag'i hisobidan qo'llab-quvvatlash, bozor sinovidan o'tgan loyihaga xususiy ulushli kapital jalb qilish, barqaror tushum

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY international scientific conference

shakllangach kredit yoki lizing imkoniyatlarini ko'rib chiqish taklif etiladi. Mablag'ni bosqichma-bosqich ajratish va har bir bosqich uchun tekshiriladigan natijani belgilash samarasiz loyihalarga xarajatlar ortib borishini cheklaydi.

Investorga taqdim etiladigan ma'lumotlarning sifati ham muhimdir. Loyiha bo'yicha kapital xarajatlar, sotish prognozi, ishlab chiqarish quvvati va xatarlar yagona shaklda ochib berilishi lozim. Tannarx hisobi va pul oqimlari prognozining ishonchliligi investorning loyihalarni qiyoslashiga yordam beradi. Talab pasayishi, xomashyo qimmatlashishi yoki ishga tushirish kechikishi kabi holatlar bo'yicha ssenariylar tuzish taklif etiladi. Bu yondashuv kutilayotgan daromadning qaysi shartlarga bog'liqligini ko'rsatadi.

Hududiy dasturlar natijalarini kuzatishda ajratilgan mablag', amaliyotga joriy etilgan ishlanma va jalb qilingan xususiy kapital alohida hisobga olinishi kerak. Tijoratlashirilgan loyihalar ulushi, innovatsion mahsulotlar savdosi, takroriy investitsiyalar hamda mehnat unumdorligining o'zgarishi monitoring ko'rsatkichlari sifatida qo'llanishi mumkin. Boshlang'ich holat va kuzatuv davri belgilanishi zarur. Imkon bo'lsa, dasturda qatnashmagan o'xshash korxonalar bilan qiyoslash natijalarni bozorning umumiy o'sishi ta'siridan ajratishga yordam beradi.

Xulosa

Innovatsion faoliyat mintaqaning investitsion faolligini ishlab chiqarish xarajatlarini maqbullashtirish, yangi mahsulot bozorlarini ochish va hamkorlikdagi loyihalarni shakllantirish orqali oshirish imkonini beradi. Ushbu imkoniyatning ro'yobga chiqishi texnologiyaning amaliy samarasi, kadrlar malakasi, infratuzilma va moliyalashtirish shartlariga bog'liq. Shu bois innovatsion resurslarni ko'paytirish bilan birga, ularning bozor talabiga mos natijaga aylanishini ta'minlash zarur.

O'zbekiston hududlarida ustuvor vazifa mahalliy ixtisoslashuvga mos loyihalarni saralash, ilmiy tashkilotlar va biznes hamkorligini rivojlantirish

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY

international scientific conference

hamda moliyalashtirishni sinovdan o'tgan natijalar bilan bog'lashdan iborat. Investitsion faollikni baholashda amalda jalb etilgan kapital, tijoratlashtirilgan ishlanmalar va korxonalar unumdorligi birgalikda kuzatilishi lozim. Bunday yondashuv hududiy dasturlarda resurslarni asosli taqsimlash va iqtisodiy samara berayotgan loyihalarni kengaytirish uchun zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 24-iyuldagi O'RQ-630-son "Innovatsion faoliyat to'g'risida"gi Qonuni. Amaldagi tahrir. <https://lex.uz/docs/-4910391>
2. OECD/Eurostat. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation. 4th ed. Paris: OECD Publishing; Luxembourg: Eurostat, 2018. <https://doi.org/10.1787/9789264304604-en>
3. Cirera X., Maloney W. F. The Innovation Paradox: Developing-Country Capabilities and the Unrealized Promise of Technological Catch-Up. Washington, DC: World Bank, 2017. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1160-9>
4. World Intellectual Property Organization. Global Innovation Index 2025: Uzbekistan. Geneva: WIPO, 2025. <https://www.wipo.int/edocs/gii-ranking/2025/uz.pdf>
5. Xolmirzayev, U. B., & Muradova, N. (2026). Kichik Biznesni Rivojlantirishning Iqtisodiy Muammolari Va Ularni Bartaraf Etish Yo 'Llari (Namangan Viloyati Misolida). *GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT*, 4(3).
6. Abdulazizovich, X. U. B. (2026, June). RIVOJLANISH JARAYONIDA RAQOBATDAN KO 'RA HAMKORLIKNING USTUVORLIGI: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUV. In *GERMANY INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE* (Vol. 1, No. 1, pp. 552-558).

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY

international scientific conference

7. Xolmirzayev, U. B., & Yahyayeva, R. N. (2026). Moliyaviy Hisobotlarning Qaror Qabul Qilish Jarayonidagi Iqtisodiy Roli. *GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT*, 4(2).
8. Xakimova, G. Z., & Xolmirzayev, U. B. (2026). Kichik Biznes Subektlarining Innovatsion Faoliyatini Rag 'Batlantirish Yo 'Llari. *GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT*, 4.
9. Xolmirzayev, U. B., & Ubaydullayev, T. (2026). Xususiyyat va Korporativ Tuzilmalarda Auditorlik Tekshiruvi Hamda Auditorlik Xulosasini Shakllantirish Amaliyoti. *GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT*, 4(2).
10. Mashrabjonovna, X. D. (2025). O 'QITUVCHI INNOVATSION SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISH ZAMONAVIY O 'QITUVCHINI SHAKLLANTIRISHNING ASOSIY OMILLI SIFATIDA. *O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti konferensiyalari*, 63-66.
11. Xakimova, D. (2025). INNOVATSIYA VA INNOVATSION SALOHİYATNING PEDAGOGIK AHAMIYATI. *O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti konferensiyalari*, 204-208.
12. Yusupjonovich, D. T. (2020). Assess the impact of land reclamation on increasing agricultural productivity. *European Journal of Molecular and Clinical Medicine*, 7(7), 769-777.
13. Дадабаев, Т. Ю., & Мирзабдуллаева, Г. (2016). Направления повышения эффективности системы хранения сельскохозяйственной продукции. *Высшая школа*, 1(23), 65-68.
14. Yusupjonovich, D. T. (2019). Development of integrated gardening based investment. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 8(7), 119-124.

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY

international scientific conference

15. Turg'unov, B. (2025). O 'zbekistonda Raqamli Iqtisodiyotni Shakillantirish Jarayonida Moliyaviy Nazoratni Innovatsion Ta'lim Yo 'nalishlarini Yo 'lga Qo 'yish Asosida Takomillashtirish Yo 'llari. *Green Economy and Development*, 3(10), 667059.
16. Турғунмирзаев, А. Ш. Ў., & Шамситдинов, М. А. Ў. (2023). Суғурта Компаниялари Рақобатбардошлигини Бошқаришда Рақамли Иқтисодиётнинг Ўрни. *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches*, 1(6), 92-105.
17. Xapizovich, X. A. (2023). Directions of poverty reduction based on the development of small business and private entrepreneurship in Uzbekistan. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 2(12), 632-636.
18. Кадирова, Х. (2024). Модели и тенденции развития формирующихся финансовых рынков. *Green Economy and Development*, 2(8), 664868.